

УДК 021.9 (477.83-25)

ФАНДРЕЙЗИНГ – ПОНЯТТЯ ПОЗАБЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ У БІБЛІОТЕКАХ ЛЬВОВА

Любов КОМАРИНСЬКА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна, тел. (032) 239-43-78*

Досліджено вплив фандрейзингу (позабюджетного фінансування) на розвиток бібліотеки як суб'єкта господарювання. Особливу увагу звернуто на співпрацю львівських бібліотек з міжнародними інституціями та впровадження нових інформаційних технологій. Об'єктами дослідження були Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, Львівська обласна бібліотека для юнацтва та Львівська державна обласна бібліотека для дітей.

Ключові слова: фандрейзинг, бібліотека, благодійництво, спонсорство, грант, платні послуги.

З початку 90-х рр. ХХ ст. і до сьогодні актуальною є необхідність пошуку нових, нетрадиційних джерел фінансування для бібліотек, які перебувають на державному забезпеченні. Вони змушені шукати додаткові кошти для свого існування. Нові пріоритети розвитку зумовлюють багатоваріантність підходів до організації бібліотечно-інформаційної діяльності. В наш час особливо актуальними є такі процеси, як модернізація, реорганізація, модифікація, адаптація і трансформація бібліотеки. Це свідчить про формування нових якостей бібліотеки, накопичення нею певного трансформаційного потенціалу для переходу на новий, вищий щабель розвитку.

У бібліотекознавчих дослідженнях ринковий сегмент і досі залишається одним із дискусійних, оскільки бібліотека як соціальний інститут є одночасно об'єктом і суб'єктом ринкових відносин, поєднує в собі комерційні і некомерційні види та напрями діяльності.

Трансформація бібліотеки є наслідком взаємодії багатьох змінних чинників, серед яких вплив макросередовища, що диктує свої умови (законодавчо-нормативні, соціально-економічні, фінансово-господарські) та бібліотечного мікросередовища (структурно-функціонального, техніко-технологічного, організаційно-управлінського). Найдієвішим чинником успішного функціонування бібліотеки, виходу зі стану "трансформаційної стабільності" є управління, зокрема застосування нової методики менеджменту і маркетингу.

Пошук оптимальних методів керівництва сучасною бібліотекою є нагальним питанням огоднення. Це – пошук додаткових засобів підтримки діяльності, участь у нових проєктах, розробка стратегічних планів, аналіз економічно ефективної діяльності бібліотеки, оцінка якості та вартості бібліотечних послуг, надання платних послуг у бібліотеці, застосування сучасних методів управління. У бібліотеках почали створюватися відділи маркетингу, деякі науково-методичні відділи переорієнтувалися на маркетингову діяльність.

Фандрейзинг, як складова бібліотечного маркетингу, запроваджується у бібліотеках відносно недавно. За кордоном це поняття не є новим. Економічний словник подає таке тлумачення поняття фандрейзингу: fund raising-programes – програма збору коштів, мобілізація капіталу. Тобто, фандрейзинг для бібліотек – це пошук і залучення додаткових джерел фінансування¹. Бібліотеки вимушені самі шукати спонсорів, доброчинців і меценатів, котрі не є байдужими до культурних надбань людства.

Проблеми становлення бібліотеки досліджували багато науковців, зокрема О. Башун, яка чітко розробила методику збирання коштів. Вона зазначила: “Діяльність бібліотек із розвитку зв’язків з громадськістю та пошуку позабюджетних коштів – процес довготривалий і вимагає терпіння, напруженої праці, безперервних і послідовних зусиль для досягнення мети. Тут потрібен підприємницький ґрунт, творчість, наполегливість і тільки тоді прийде успіх. Найголовніше усвідомити, що без цього бібліотеці не вижити”². Важко заперечити, адже для проведення такої роботи потрібен неабиякий дар та наполегливість.

Спираючись на методичні вказівки О. Башун, слід зазначити, що в основу кампанії зі збирання коштів закладаються такі фундаментальні чинники:

- правильний підбір кандидатур, які б могли вести організаційну роботу;
- добре відпрацьований план та переконлива мета (навіщо потрібні кошти).

Ці засади викладені в Законі України «Про благодійництво та благодійні організації», де чітко визначено основні напрямки благодійництва, передбачено організаційну структуру благодійних організацій, форми допомоги тощо. Благодійництво може здійснюватися у вигляді одноразової або систематичної матеріальної та іншої допомоги (наприклад, фінансування програм, надання допомоги безпосередньо особою працюю). Закон регулює податкові пільги для того, хто займається благодійництвом.

Міжнародні благодійні фонди – найперспективніше джерело додаткового фінансування бібліотек. Різні фонди шляхом оголошення конкурсів на підставі поданих проєктів підтримують пріоритетні напрямки розвитку держави, серед яких є й культура. Підтримка здійснюється у вигляді присудження грантів, які надаються безповоротно. Як правило, грант видається під конкретну ідею, для чого складається проєкт.

Найактивніше підтримує бібліотеки Міжнародний фонд «Відродження». Він фінансує проєкти і програми, що сприяють процесу демократичного розвитку в освіті та культурі, розбудові інституцій громадського суспільства, зокрема, фінансуються проєкти, які спрямовані на розширення фондів бібліотек України та на розвиток автоматизації обслуговування читачів бібліотек України.

Ще одним джерелом фінансування бібліотек є приватні пожертви. У США, для прикладу, вироблена ціла система дарування, до якої звикли громадяни. Дарування приватними особами пов’язане із розвитком суспільства, де вільна економіка дозволяє пожертвування. В Україні благодійництво серед приватних осіб найменш поширене, що пов’язано насамперед із низьким рівнем життя.

Платні послуги є також одним із джерел додаткового фінансування. Сьогодні більшість бібліотек використовує це джерело. Надання платних послуг у бібліотеках

¹ Жданов И., Вартунян Э. Англо-русский экономический словарь. – Москва: Русский язык, 1995. – С. 647.

² Башун О. Фандрейзинг або мистецтво збирання коштів: Наук.-метод. рекомендації бібліотекам / Донец. ОУНБ; Ред. Ю. О. Лебедева. – Донецьк, 1998. – С. 15.

Україні регулює Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»³, а також накази Міністерства культури і мистецтв України від 13 лютого 1998 р. № 49/12-301/53 «Порядок надання платних послуг закладами культури і мистецтв» та № 49/12-301/534, постанова Кабінету міністрів України № 534 від 5 липня 1998 р. «Перелік платних послуг, які можуть надаватися закладами культури і мистецтв, заснованими на державній та комунальній формі власності».

Фахівці виробили цілі системи для роботи з донорами, зокрема система Д. Карнегі⁴, У. Атвашера⁵. У них наголошується на відповідальності за спілкування, вміння слухати співрозмовника, зосередженість та спостережливність, що є запорукою успіху.

Львівські бібліотеки за останні роки накопичили досвід застосування фандрейзингу. Розглянемо це явище у трьох бібліотеках: Львівській науковій бібліотеці (ЛНБ) ім. В. Стефаника НАН України, Львівській обласній бібліотеці для юнацтва та Львівській обласній дитячій бібліотеці.

Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України

Бібліотека є потужним науково-дослідним, видавничим і культурно-освітнім закладом не тільки в західному регіоні, але й в Україні в цілому. Вона самостійно та спільно з іншими науковими установами проводить всеукраїнські та міжнародні наукові конференції, симпозіуми і виставки; підтримує постійні зв'язки з 78 бібліотеками та науковими установами України і світу, серед яких є українсько-американський фонд «Сейбр-Світло», американський фонд Джорджа Сороса та його відділення в Україні, Публічна бібліотека Нью-Йорка (США), бібліотеки Торонтського університету (Канада), Іллінойського університету (США), Інституту м. Стенфорда (США) та ін., проводить велику науково-дослідну й освітньо-інформаційну роботу.

Дирекція бібліотеки шляхом фандрейзингу залучала кошти на ремонтно-реставраційні роботи, оновлення та вдосконалення матеріально-технічної бази. Значною мірою завдяки іміджу колишнього директора бібліотеки Л. Крушельницької, науковця зі світовим ім'ям, талановитого організатора, бібліотеці вдалося знайти своїх прихильників і щирих друзів серед української діаспори в США та Канаді. Створено Добродійний фонд сприяння ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. За рахунок коштів із цього фонду й інших добровільних пожертв для бібліотеки вдалося стабілізувати комплектування її фондів і провести реконструкцію приміщень, покращити умови роботи для читачів, оптимізувати діяльність цілісної системи обслуговування.

У бібліотеці ведеться співпраця з українськими видавництвами «Наукова думка», «Основи», «Абрис», «Юрінком», ВНУ, «Либідь», «Український письменник», «Каменярь». Закладено засади тривалої взаємовигідної співпраці з українсько-американським добродійним фондом «Сейбр-Світло». Крім сучасних американських видань, бібліотека отримує через цей фонд документи із закордонної україніки та українські сучасні видання зі східних областей України. Натомість ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України передає до фонду власні видання.

³ Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України // Голос України. – 1995. – 2 берез.

⁴ Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей. – Київ: Молодь, 1990. – С. 98.

⁵ Деревицький А. Шпаргалка агента: Агентская работа в рекламе, страховании, коммерции. – Киев, 1997. – С. 76.

Значному поповненню фондів сприяють тривалі зв'язки з закордонними та міжнародними організаціями. «Проект журнальної допомоги» (США), Міжнародний валютний фонд, Рада Європи безкоштовно надсилали видання бібліотеці. Їй допомагали і Бібліотечний інститут у Берліні, Українська інформаційна служба в Лондоні, передплатні та книготорговельні фірми «Elsevier» (Голландія), «Swets und Zeitlinger» (Німеччина), Німецьке дослідне товариство, Науково-дослідний інститут Волині (Канада) та інші. Оскільки меценатська допомога часто буває одноразовою акцією, бібліотеці доводиться щорічно залучати до співпраці нові установи та окремих осіб⁶. Чимало літератури надходить від приватних осіб з української діаспори. Зокрема, надійшли дарунки від наших співвітчизників у США та Канаді О. Городиського (374 прим.), Дж. Баб'яка (150 прим.), Д. Гулея (34 прим.). У 2003 р. надійшла величезна колекція М. Коця (8860 прим.)⁷.

Підтримка з позабюджетних фондів повинна доповнювати державні кошти. Лише за таких обставин процес комплектування може бути керований і прогнозований. Та все ж без стабільного державного фінансування не можна розраховувати на ефективне комплектування фондів бібліотеки. Позабюджетні кошти використовуються також безпосередньо на вдосконалення системи обслуговування читачів бібліотеки. Читачам створюють зручніші умови для ефективної роботи й оперативного задоволення їх інформаційних потреб.

У бібліотеці впродовж останніх трьох років активно залучаються меценатські кошти на здійснення ремонтно-реставраційних робіт. Оновлено не лише зовнішній вигляд головного корпусу бібліотеки, але переобладнано, змінено сучасним інтер'єром читальні зали та абонемент. Абонемент і МБА бібліотеки перенесено за межі прохідної, у приміщення, обладнані за спонсорські кошти сім'ї Євгена та Богдани Титлів. Це сприяє заощадженню часу абонентів. У них зникла потреба проходити через контрольно-пропускний пункт бібліотеки, у холодну пору року – користуватися гардеробом. А це своєю чергою скоротило часовий параметр обслуговування користувачів читальних залів – зменшено час, який витрачається на послуги гардеробу.

З головного корпусу бібліотеки перенесено в іншу будівлю, яку спеціально переобладнано під бібліотеку, відділ періодичних видань, у фондах якого нараховується 1.700.000 примірників журналів та газет. У цьому приміщенні облаштовано два окремі читальні зали для користування газетами та журналами⁸.

Реорганізаційні процеси торкнулися й умов роботи працівників бібліотеки. Приміщення майже всіх відділів, розміщених у головному корпусі, відремонтовані, переобладнані, а подекуди і перенесені до інших, кращих, кімнат. У наступні роки передбачається провести ремонтні роботи у приміщеннях решти відділів. У відремонтованих приміщеннях раціонально розміщено робочі місця, знято різноманітні тимчасові перегородки з книжкових та каталогових шаф.

Усі ці нововведення стали можливими завдяки спонсорській допомозі сімей американців українського походження Титлів, Коців, Антоновичів. Омелян Антонович та Мар'ян Коць брали безпосередню участь у розробці проєкту реорганізації примі-

⁶ Паславський Т., Дибчук Л. Благодійники українських бібліотек з канадської та латиноамериканської української діаспори // Інноваційна діяльність – стратегічний напрям розвитку наукових бібліотек: Програма Міжнар. наук. конф., Київ, 7–9 жовтня 2003 р. – Київ, 2003. – С. 11.

⁷ Там само. – С. 9.

⁸ Там само. – С. 8.

щення бібліотеки та здійснювали постійний контроль за його реалізацією. Подружжя Антоновичів – Омелян і Тетяна передали понад мільйон гривень на оновлення бібліотеки.

Великий спонсорський внесок на користь бібліотеки зробив відомий меценат з Канади Петро Яцик. На ці кошти придбано обладнання для лабораторій мікрофільмового збереження. Це сталося у 1993 р., а вартість придбаного для бібліотеки обладнання склала 75630 дол.⁹ Завдяки створенню такої лабораторії ЛНБ ім. В. Стефаника змогла перевести значну частину своїх газетних та журнальних фондів на мікрофільми, створивши таким робом страховий фонд на масив української періодики (кінець XIX – перша половина XX ст.), яка є унікальним за своїм змістом історичним джерелом і часто збереглася лише в одному примірнику в усій Україні.

Окремі особи та організації з діаспори подарували для фондів ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України тисячі друкованих видань. Основними шляхами надходжень були книжкові колекції з Канади та Південної Америки, зокрема: від Української громади Канади – 6734; Товариства українських бібліотекарів – 673; Макара В. – 813; Безхлібника В. – 543; Кравціва-Барабаша М. – 375; Бежа Т. – 333; родини Яремків – 242; Бородача М. – 236; Вінницької І. – 185; Карній М. – 172; Стадник І. – 82; Вериги В. – 79; Небелюка М. – 79; Сірка Г. – 71; Бігуса М. – 96; Стефаника І. – 41; Крюгера В. – 38; Гулей Д. – 34; родини Стадників – 29; Союзу українок Канади – 26, Сердяка Ю. – 352¹⁰. Остання колекція надійшла із дарчим сертифікатом такого змісту: “Від березня 1949 р. по жовтень 1991р. я мав в Буенос-Айресі видавництво українського журналу «Мітла» і видавав ряд українських творів, щоб частково забезпечити українську діаспору українським друкованим словом. Тепер, закінчивши видавничу працю, хочу передати видані мною журнали і літературні твори безплатно у власність бібліотеки ім. В. Стефаника у Львові на фонд культурної допомоги діаспори для України”¹¹.

Нещодавно бібліотека отримала в подарунок ювілейне видання Ставропігійського братства (1868 р.) від д-ра Мирона Бобиляка. Письменниця, професор із Бразилії Віра Вовк подарувала бібліотеці власні твори, наукові праці, іншу літературу, пов’язану з життям українців Латинської Америки. Найповажніші суми для перевезення книжок в Україну надходять від українського благодійника з Торонто Богдана Патики. Суть проєкту полягає в тому, щоби дати можливість українським читачам ознайомитися з книжками та періодикою, виданими в діаспорі.

Понад 1000 томів науково-популярної, історичної, художньої літератури, альбомів, підручників, енциклопедій у найкращому поліграфічному виконанні зібрано на виставці польської книги, яка проходила у Музеї етнографії і художніх промислів у 1994 р. Її головними організаторами стали фонд «Допомога полякам на сході», Генеральне консульство Республіки Польща у Львові, ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Всі ці унікальні і так необхідні львівським науковцям видання залишилися у Львові назавжди. Організатори передали їх бібліотеці ім. В. Стефаника, а етнографічну збірку – музеєві¹².

⁹ Архів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України (далі – ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України). – 1993. Канцелярія, листування з міжнародних питань, папка IV. – С. 1–2.

¹⁰ Там само. – Архів відділу комплектування, інвентарна книга № 128, книга сумарного обліку 2, № 380. – С. 121–215.

¹¹ Там само. – Листування з питань комплектування іноземної літератури, 1995.

¹² Болжун А. Ця виставка залишиться у Львові // Молода Галичина. – 1994. – 15 груд.

Упродовж кількох останніх років фонди ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України поповнилася дарунками різноманітних видавництв. Серед них «Камеяр», «Фенікс», Львівська богословська академія, «Відродження», Українська Громада Канади (за сприянням В. Болубаша). Через фундацію «Pro Helvetia», яка займається пропагандою швейцарської культури за кордоном, у 1994 р. вдалося отримати колекцію швейцарських книжок німецькою мовою. Це – твори класиків німецькомовної літератури Швейцарії Фрідріха Дюргенматта, Макса Фінера, сучасних авторів, альбоми швейцарського мистецтва, два літературні та суспільно-політичні журнали, впливову газету «Neue Züricher Zeitung», є тут і чудова «Географія Швейцарії», і розкішна «Історія Швейцарії та швейцарців», інші видання, що побачили світ за підтримки фундації «Pro Helvetia». Ця швейцарська колекція є істотним доповненням фондів ЛНБ ім. В. Стефаника і якнайповніше подає німецькомовний регіон та його культуру¹³.

Львівська обласна бібліотека для юнацтва

Бібліотека є методичним, культурно-освітнім центром, який працює з юнацтвом та молоддю. У 2003 р. бібліотека взяла участь у щорічному турі для українських громадян, який проводив Центр інформаційних ресурсів Посольства США в Україні та отримала грант.

Внесок у формування фондів бібліотеки літературою чужоземними мовами роблять і Посольство США в Україні, і Товариство «Сейбр-Світло». Протягом 2003 р. до бібліотеки надійшло 380 прим. книг. Для покращення стану бібліотеки підписано Угоду про взаєморозуміння між Відділом преси, освіти та культури Посольства США в Україні та Львівською обласною державною бібліотекою для юнацтва. За цією угодою сторони починають співпрацювати у спільному проєкті, який має назву «Вікно в Америку». Проєкт фінансувався за рахунок гранту в сумі 15.000 доларів США. Кожна зі сторін має певні зобов'язання та виконує конкретні функції у рамках цієї угоди про взаєморозуміння. Зокрема, бібліотека має підтримувати реалізацію проєкту: безкоштовно надавати приміщення в оренду для «Вікна в Америку», видавати читачам книжкові колекції грантонадавача, забезпечувати відкритий і безкоштовний доступ до «Вікна в Америку» усім відвідувачам не менше ніж 20 год. на тиждень.

З огляду на це, Посольство зобов'язується поповнювати колекцію книжок і баз даних «Вікна в Америку». Враховуючи побажання бібліотеки, фонд збагачується новими книжками, періодичними виданнями, компакт-дисками, де є інформація з американістики, економіки, політики, права, менеджменту, курси вивчення англійської мови тощо. Для організації та функціонування фонду Посольство США виділило понад 30.000 доларів. Одержані матеріали розміщені в 5-ти інформаційних блоках: уряд США, загальна інформація про США, бізнес, освіта та вивчення англійської мови. Крім того, бібліотека одержала кошти на придбання меблів та обладнання, зокрема, комп'ютерів із підключенням до Інтернету, лазерного принтера, копіювального апарату, відеоколекції документальних і класичних американських фільмів (120 шт.), баз даних на компакт-дисках і DVD-програвач, колекції книг англійською й українською мовами (на 42.000 грн.)¹⁴.

¹³ Грищенко Л. Новинки німецької преси у Львові // Ратуша. – 1994. – 12 трав.

¹⁴ Звіт про роботу Львівської обласної державної бібліотеки для юнацтва за 2003 р. [машинопис] / Підгот. директор Я. Коцур. – Львів, 2003. – С. 9.

Відкриття центру викликало велику зацікавленість, сприяло не тільки збільшенню потоку користувачів, а й рекламі Львівської обласної бібліотеки для юнацтва, зростанню її популярності серед керівників обласного та міського рангу, інтелігенції м. Львова, учнів шкіл, студентів вишів, викладацького складу.

На базі інформаційно-ресурсного центру «Вікно в Америку» створено молодіжний клуб «Гармонія» за участю волонтерів Корпусу Миру. Проводяться також міжнародні конференції, семінари, фотовиставки, лекції, презентації, де американські фахівці (працівники Посольства, науковці програми Фулбрайт) налагоджують взаємозв'язки між американськими та українськими народами. Бібліотека налагодила нові зв'язки з видавництвом «Ліга-Пресс», приватним підприємцем К. Василькевичем, Львівським інформаційним центром з прав людини, фондом соціального страхування тощо. Завдяки цим контактам протягом 2004 р. до бібліотеки надійшло 2950 прим. книжок, в т. ч. суспільного характеру – 1200 (40,7%), природничого – 150 (5,1%), технічного – 330 (11,2%), гуманітарного – 1200 (40,7%)¹⁵.

Продовжується зміцнення зв'язків із давніми партнерами – видавництвами «Світ», «Край», Українською видавничою спілкою, товариством «Просвіта», українсько-американським фондом «Сейбр-Світло» тощо. Значний внесок у поповнення фонду зробили автори та книголюби, які подарували бібліотеці близько 300 прим. книжок.

Львівська державна обласна бібліотека для дітей

Бібліотека має статус методичного, науково-дослідного, інформаційного, консультативного центру з питань культурного розвитку дітей у Львівській області. Фонди бібліотеки – це понад 140.000 книжок та іншої друкованої продукції, кінофото-документів. Щорічно колектив бібліотеки обслуговує понад 10.000 читачів з усіх шкіл міста. У 2001 р. бібліотека стала переможцем конкурсу проєктів «Інтернет для читачів публічних бібліотек» (LEAP-II), який провело Посольство США в Україні.

Відкриття Інтернет-Центру в бібліотеці стало, безперечно, значною подією в культурному житті Львова. Готуючись до його відкриття, бібліотекарі зіштовхнулися з великими труднощами, які не змогли подолати власними силами, адже більше семи років бібліотека не отримувала коштів на свій розвиток і навіть на придбання літератури. Усі нові надходження стали можливими переважно завдяки доброчинцям.

Для відкриття Інтернет-Центру бібліотеку реорганізували та змінили розташування деяких відділів, що вимагало значних зусиль колективу з переміщення фондів, відповідного оформлення приміщень тощо. Грошей на це в бюджеті бібліотеки і в гранті не було передбачено. Тому дирекція оголосила і провела фандрейзингову кампанію «Діти Львова – наші діти». Написали листи-звернення в 50 підприємств, організацій, фірм, банків Львова з проханням допомоги в ремонті приміщення для відкриття Інтернет-Центру. Відгукнулися 20 благодійників, у тому числі пожертви надавали й приватні особи. Під час кампанії зібрали 8000 гривень, що дозволило зробити ремонт приміщення, провести електромережу зі заземленням, придбати телефонний апарат, сучасне обладнання для обігріву приміщення Інтернет-Центру. Список спонсорів, які допомогли бібліотеці, розмістили на виставці у приміщенні центру, всім надіслали листи подяки.

¹⁵ Звіт про роботу... – С. 17.

19 грудня 2002 р. у Львівській обласній бібліотеці для дітей відкрили Інтернет-Центр, де діти безкоштовно отримують необхідну інформацію для свого розвитку та навчання. На відкритті були присутні представники Посольства США в Україні, заступник начальника Управління культури Львівської облдержадміністрації, директори видавництв «Каменяр», «Світ дитини», письменники Львова, представники громадськості, спонсори, колеги з інших бібліотек, учителі та діти – читачі бібліотеки. Відкриття Інтернет-Центру широко висвітлювали засоби масової інформації. На урочистостях працювали журналісти двох телекомпаній Львова – СТБ і ТРК «Люкс», львівського обласного радіо, газет «Високий Замок», «Поступ», «Експрес», «За вільну Україну». Станом на 2004 р. до мережі Інтернет-Центру вже під'єднані АРМИ відділу бібліографії, відділу обслуговування дошкільників і читачів – учнів 1–3 класів, тобто, 8 комп'ютерів бібліотеки мають безпосередній вихід в Інтернет і бібліотекарі на своїх робочих місцях також можуть працювати в мережі: виконувати запити читачів, спілкуватися з колегами з інших бібліотек і т. ін.

Для всіх працівників бібліотеки організували «Комп'ютерний лікнеп», за 2004 р. провели навчання 15 працівників. Під час канікул організували «Літню Інтернет-школу» – короткотермінові курси з навчання Інтернет-грамотності. За цей час курси пройшли 76 осіб: дві групи вчителів, учні 4–11 класів із 34 львівських шкіл¹⁶.

Бібліотека брала участь у 10-й міжнародній конференції «Крим – 2003» та стала переможцем «Конкурсу презентацій Інтернет-Центрів». Працівники бібліотеки також були учасниками міжнародної конференції «Бібліотеки прикордоння напередодні розширення Європейської унії: нові форми співробітництва, нові можливості», м. Суwalkи (Польща).

Налагоджено співпрацю з ТзОВ «Нео-сервіс», яке є партнером бібліотеки з виконання проекту і проводить технічне обслуговування комп'ютерної техніки. Вони подарували бібліотеці кольоровий принтер Canon 1350, який встановлено в Інтернет-Центрі для друку рекламної та іншої бібліотечної продукції. За рахунок гранту виконано низку робіт: закуплено обладнання, програмне забезпечення, периферійні пристрої мережі, папір та інші витратні матеріали, здійснюється оплата праці системного адміністратора. Також укладено угоду про творчу співпрацю з Львівською державною універсальною обласною бібліотекою для дітей, згідно з якою працівники бібліотеки пройшли навчання в Інтернет-Центрі. ЛДОУНБ працює над реалізацією проекту «Створення регіональних інформаційних порталів» (фонд «Відродження»). З 1 січня 2005 р. там працює Центр ділової інформації, який надає оперативну інформацію керівникам Управління культури Львівської облдержадміністрації.

Незважаючи на скрутне фінансове становище бібліотек, запровадження фандрейзингу дає можливість їм розвиватися, забезпечує не лише певну фінансову підтримку, але й співпрацю з інституціями інших країн. Завдяки фандрейзинговій кампанії бібліотеки відчували «смак європейськості» у своїй діяльності. З іншого боку, впровадження фандрейзингу в бібліотеки спричиняє додаткові затрати для підвищення кваліфікації та набуття досвіду у галузі бібліотечного маркетингу їх працівників, а також вимагає постійного пошуку нових меценатів, аби підтримувати відповідні темпи розвитку.

¹⁶ Інформація про хід реалізації проекту «Інтернет-Центр» Львівської державної обласної бібліотеки для дітей (LEAP – II) у 2004 році: За період з 1.01.2004 р. – 1.09.2004 р. / Підготувала керівник проекту, заступник директора Л. Лугова. – Львів, 2004. – 4 с. [машинопис].

**FUND-RAISING – THE PROBLEM OF OFF-BUDGET FINANCING
IN L’VIV LIBRARIES****Liubov KOMARYNS’KA**

*The Ivan Franko National University of L’viv,
1, Universytetska St., L’viv, 79000, Ukraine, tel. (032) 239-43-78*

The author researches the influence of fund-raising (off-budget financing) on the development of a library as an object of economic management. Particular attention is drawn to the cooperation of libraries with international institutions and the introduction of new information technologies. The objects of the research were the Vassyl’ Stefanyk Scholarly library in L’viv, the National Academy of Sciences in Ukraine, L’viv regional youth library and the L’viv State regional library for children.

Key words: fund-raising, library, charity, sponsorship, grant, chargeable services.

Стаття надійшла до редколегії 20.09.2006

Прийнята до друку 27.10.2006